

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบูรณาการระหว่างวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เป็นการศึกษาค้นคว้าเรื่อง รูปแบบสวัสดิการสังคมของเกษตรกรรายย่อยในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ผู้วิจัยจะแบ่งออกเป็นหัวข้อดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. สภาพบริบทของอำเภอเมืองจันทบุรี
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์และอักษรย่อในการศึกษาค้นคว้า ดังต่อไปนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
P	แทน	ความน่าจะเป็นของค่าสถิติ
F	แทน	ค่าสถิติแจกแจง

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอเป็นตอน ๆ ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพบริบทของอำเภอเมืองจันทบุรี

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา รายได้ โดยการแจกแจงความถี่และแสดงค่าเป็นร้อยละ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การศึกษาความต้องการรูปแบบสวัสดิการสังคมของเกษตรกรรายย่อยในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ความต้องการด้านการศึกษา ความต้องการด้านสุขภาพอนามัย ความต้องการด้านที่อยู่อาศัย ความต้องการด้านการงานและการมีรายได้ ความต้องการด้านความมั่นคงทางสังคม ความต้องการด้านนันทนาการ โดยการแจกแจงความถี่และแสดงค่าเป็นร้อยละ

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการรูปแบบสวัสดิการของเกษตรกรรายย่อย ในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ความพร้อมในการให้บริการของรัฐ ปัญหาด้านรายได้และรายจ่ายของครอบครัว หลักประกันจากสมาชิกครอบครัว การแบกรับภาระหนี้สินทั้งในและนอกระบบ การประสบปัญหาด้านสุขภาพและอนามัย โอกาสทางการศึกษาโดยเสนอเป็นค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จากคะแนนรายชื่อและคะแนนรวมแต่ละด้าน

ตอนที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สภาพบริบทของอำเภอเมืองจันทบุรี

ตอนที่ 1 สภาพบริบทของอำเภอเมืองจันทบุรี

ประวัติความเป็นมาเมืองจันทบุรีแต่เดิมจันทบุรีเป็นเมืองเก่าจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เชื่อกันว่ามีอายุไม่ต่ำกว่า 1,000 ปี สร้างขึ้นโดยชนชาติ ชอง บางตำนานก็ว่าสร้างโดยชนชาติ ขอม หัวเมืองเดิมตามศิลาจารึกเรียกว่า “ควนครบุรี” ชาวพื้นเมืองเรียกว่า “เมืองกาไว” ตามชื่อผู้ปกครอง เมืองจันทบุรีเดิมตั้งอยู่บริเวณหน้าเขาสระบาป มีชนพื้นเมืองเดิมอาศัยอยู่เรียกว่า ชาวชอง มีภาษาพูดเป็นภาษาของตนเอง ซึ่งแตกต่างจากภาษาไทยและภาษาเขมร เจ้าผู้ครองเมืองที่ยิ่งใหญ่ในตำนานคือ พระเจ้าพรหมทัต (พ.ศ. 1349-1399) ครั้นถึงปี พ.ศ. 1800 ได้มีการย้ายถิ่นฐานมาสร้างเมืองใหม่ที่บ้านหัววัง ตำบลพุงทลาย ซึ่งอยู่ใกล้กับแม่น้ำจันทบุรีในปัจจุบัน (วิกิพีเดีย. ออนไลน์. 2557)

ต่อมาปี พ.ศ. 2200 ได้ย้ายมาสร้างเมืองใหม่ที่บ้านลุ่ม อยู่ทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำจันทบุรี ในปี พ.ศ. 2310 หลังจากกรุงศรีอยุธยาเสียกรุงให้แก่พม่า สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้เข้ายึดเมืองจันทบุรี เพื่อใช้เป็นแหล่งสะสมเสบียงอาหารและรวบรวมกำลังพลในการกอบกู้กรุงศรีอยุธยา คืนจากพม่าในคราวนั้นเจ้าเมืองจันทบุรีนามว่าเจ้าขรัวหลาน (ยศเจ้าเมืองจันทบุรีเดิม) ซึ่งราษฎรเลื่อมใสเมื่อเสียกรุงศรีอยุธยา โดยหวังว่าพระยาจันทบูรจะช่วยปกป้องรักษาเมืองจันทบุรีให้อยู่รอดสืบต่อไปได้ ต่อต้านกองทัพของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช โดยได้พยายามทำทุกวิถีทางเพื่อให้เมืองจันทบุรีอยู่รอดเป็นอิสระ รักษาแผ่นดินไว้ให้ชนชาติบูรพา แต่สุดท้ายก็ต้องพ่ายแพ้แก่กองทัพของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช โดยพระองค์ทรงใช้พญาช้างศึกบุกชนกำแพงเมืองจนสามารถเข้าตีเมืองเอาไว้ได้สำเร็จ เจ้าเมืองจันทบุรีได้หลบภัยไปอาณาจักรกัมพูชาจนถึงแก่สัจกรรมเมืองจันทบุรีจึงตกเป็นของสยามนับแต่นั้นเป็นต้นมา (วิกิพีเดีย. ออนไลน์. 2557)

ต่อมาในปี พ.ศ. 2436 ฝรั่งเศสได้ยึดเมืองจันทบุรีไว้จนถึง 11 ปี เนื่องจากสยามมีข้อพิพาทเรื่องดินแดนฝั่งขวาของแม่น้ำโขง โดยฝรั่งเศสกล่าวหาว่าสยามล่วงล้ำดินแดนอาณานิคมของฝรั่งเศส ส่วนสยามได้อ้างว่าดินแดนดังกล่าวเป็นของสยาม ฝ่ายสยามเห็นว่าจะต่อสู้ทางทหารฝรั่งเศสไม่ได้ จึงขอเปิดการเจรจา ทางฝรั่งเศสยื่นคำขาด โดยฝ่ายสยามต้องยอมยกดินแดนที่เป็นข้อพิพาทรวมทั้ง

เกาะทั้งหมดในลำน้ำโขง พร้อมเงินอีกหนึ่งล้านฟรังก์และสามล้านบาท โดยจนกว่าจะดำเนินการเสร็จ ฝรั่งเศสจะยึดเมืองจันทบุรีไว้ก่อน แต่เมื่อทางสยามดำเนินการเสร็จ ฝรั่งเศสไม่ได้ถอนกำลังออก ฝ่ายสยามจึงต้องขอมยกเมืองตราดและเมืองประจันตคีรีเขตร์ (เกาะกง) เพื่อแลกกับเมืองจันทบุรี และอีกหนึ่งปีต่อมาสยามขอมยกเมืองพระตะบอง เสียมราฐและศรี โสภณ เพื่อแลกเมืองตราดคืนมา แต่ฝรั่งเศสไม่ได้คืนเมืองประจันตคีรีเขตร์แต่อย่างใด ปัจจุบันเมืองประจันตคีรีเขตร์จึงอยู่ในอาณาเขตประเทศกัมพูชา (วิกิพีเดีย. ออนไลน์. 2557)

ต่อมาได้มีการจัดระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาคเป็นแบบมณฑลเทศาภิบาล จัดตั้งมณฑลจันทบุรี โดยมีเมืองจันทบุรี ระยองและตราด อยู่ในเขตการปกครองจนถึงปี พ.ศ. 2476 ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย จึงยกเลิกมณฑลเทศาภิบาลและได้จัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินใหม่โดยแบ่งออกเป็นจังหวัดและอำเภอ ดังนั้นเมืองจันทบุรีจึงมีฐานะเป็นจังหวัดจนถึงปัจจุบันนี้ (วิกิพีเดีย. ออนไลน์. 2557)

อำเภอเมืองจันทบุรี มีเขตพื้นที่ที่ทำเกษตรเฉพาะในเขตอำเภอเมือง อยู่ 8 แห่ง ได้แก่

1. ตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี
2. ตำบลคมบาง อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี
3. ตำบลหนองบัว อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี
4. ตำบลเกาะขวาง อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี
5. ตำบลบางกะจะ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี
6. ตำบลท่าช้าง อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี
7. ตำบลแสลง อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี
8. ตำบลพลับพลา อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

ภาคส่วนเกษตรกรรมเป็นภาคส่วนที่มีสัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมสูงที่สุดในจังหวัดจันทบุรี โดยในปี พ.ศ. 2555 ภาคส่วนเกษตรกรรมมีผลิตภัณฑ์มวลรวมเท่ากับ 56,262 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 55.76 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมทั้งหมด เมื่อเปรียบเทียบกับย้อนหลังระหว่างปี พ.ศ. 2538 - 2555 จะพบว่าภาคส่วนทางด้านเกษตรกรรมในภาพรวมมีผลิตภัณฑ์มวลรวมสูงขึ้นต่อเนื่องทุกปี สำหรับภาคส่วนเกษตรกรรมที่มีความสำคัญของจังหวัดจันทบุรีส่วนใหญ่เป็นการเพาะปลูก โดยพืชที่นิยมปลูกมากในจังหวัดจันทบุรี คือพืชไม้ผล พริกไทยและยางพารา ไม้ผลที่เกษตรกรในจังหวัดจันทบุรีนิยมปลูกมาก คือมังคุด ทุเรียน สละและเงาะ เนื่องจากจันทบุรีมีสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศเหมาะสมสำหรับปลูกผลไม้เหล่านี้ ทำให้จังหวัดจันทบุรีมีผลไม้เหล่านี้เป็นจำนวนมากและมีคุณภาพดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งทุเรียน ซึ่งจังหวัดจันทบุรีเป็นจังหวัดที่มีการผลิตมากที่สุดในประเทศไทย ผลไม้อีกหนึ่งชนิดหนึ่งซึ่งมีชื่อเสียงมากของจังหวัดจันทบุรี คือสละเนืวง โดยปลูกมากในบริเวณค่ายเนินวง ตำบลบางกะจะ ผลไม้ของจังหวัดจะออกสู่ตลาดในช่วงระหว่างเดือนเมษายนถึงมิถุนายนของทุกปี (วิกิพีเดีย. ออนไลน์ : 2557)

อย่างไรก็ตามปริมาณผลไม้ของจังหวัดในแต่ละปีจะมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับสภาพภูมิอากาศ หากเกิดภาวะภัยแล้งขึ้นในจังหวัด ปริมาณผลไม้ที่จะออกสู่ตลาดในปีนั้นจะมีปริมาณลดลง

จากสภาพความเป็นจริงน่าจะทำให้มองเห็นชีวิต ความคิดความเป็นอยู่ของผู้คนอีกกลุ่มหนึ่ง ที่เหนื่อยยากเพื่อการผลิตอาหารแทนผู้อื่น เป็นอีกหนึ่งกระดูกสันหลังที่หลายคนมองข้าม และต้องเผชิญกับสภาพความเสี่ยงทางสุขภาพ ที่ต้องจัดการกับมันท่ามกลางสารเคมีที่อยู่ในหน้าที่การทำงาน โดยแบ่งการอธิบายเป็นหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้ (จาย วิสารวุฒิ, สัมภาษณ์, 2557)

1. พื้นที่ทางกายภาพของเกษตรกรรายย่อยในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี

เมืองจันทบุรีเป็นจังหวัดที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูก ด้วยสภาพพื้นที่ที่อำนวยทำให้อาชีพส่วนใหญ่ของคนในจังหวัดจันทบุรี ล้วนเป็นอาชีพจากการพึ่งพิงทรัพยากร เช่น การเพาะปลูก การประมง การเก็บเกี่ยวของป่า การทำสวนผลไม้ ซึ่งไม่ใช่เพียงการตัดดวงนำมาใช้ แต่ยังแฝงความภูมิใจในพื้นที่ของตนที่นำพาความอุดมสมบูรณ์มาให้ด้วย

ปัจจุบันจังหวัดจันทบุรีขึ้นชื่อเรื่องการผลิตผลไม้ พื้นที่ทางการเกษตรที่เป็นสวนผลไม้ของจังหวัดจันทบุรีนั้น มีความเฉพาะตัวของพื้นที่ซึ่งแตกต่างกันออกไปจากจังหวัดอื่น เพราะมีความชื้นที่พอเหมาะและมีดินที่อุดมสมบูรณ์ นอกจากจะเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ดินเป็นดินดำ (ดินสีแดงเข้ม) เหมาะแก่การเพาะปลูก โดยคนรุ่นก่อน กล่าวว่า เป็นดินภูเขาไฟแล้ว ยังมีพื้นที่ติดทะเล ทำให้มีภูมิอากาศร้อนชื้นตลอดทั้งปี ในอดีตรูปแบบการเกษตร ซึ่งเป็นพื้นฐานของการเพาะปลูกที่ไม่ใช่เพื่อการค้า แต่เพื่อการบริโภคจึงเน้นการปลูกไม้ผลที่ขึ้นง่าย ไร่ไร่อ้อยที่พบเหล่านี้กว่า 90% ล้วนเป็นสวนผลไม้ที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษสู่ลูกหลาน (เล็ก ยินสุตร, สัมภาษณ์, 2557)

พื้นที่ศึกษาเป็นตำบลที่ห่างจากตัวตลาดของอำเภอเมืองไม่มากนัก เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์อยู่ใกล้ภูเขา จึงทำให้พื้นดินสมบูรณ์และน้ำดี ในอดีตสามารถใช้น้ำที่ไหลมาจากภูเขาในการทำเกษตรด้วย ไม้ผลของที่นี่จึงมีลำต้นที่มีความสมบูรณ์

2. ความผูกพันต่อพื้นที่ในฐานะแผ่นดินของบรรพบุรุษ

เดิมทีตามคำบอกเล่าของผู้ใหญ่ในพื้นที่ก่อนหน้านี้นี้ราวสองชั่วอายุคน พื้นที่ทางการเกษตรในจังหวัดจันทบุรี ไม่ใช่พื้นที่สวนผลไม้ ประเภทผลไม้ฤดูร้อนที่จัดแบ่งอย่างเป็นระบบตามการจัดรูปแบบการผลิตแบบเกษตรเชิงเดี่ยว แต่ประกอบด้วย นาข้าวและสวนป่า คือสวนที่มีพืชผลตามธรรมชาติขึ้นอยู่มากมายไม่ว่าจะเป็นกล้วยป่า พริกไทย เร่วหอม พืชสมุนไพรต่าง ๆ ไม้ตะเคียน ไม้แดง เป็นต้น และการจับจองที่ดินทางธรรมชาติเหล่านี้เป็นไปแบบถ้อยทีถ้อยอาศัย คือเลือกจับจองพื้นที่กันเองในหมู่บ้าน ก่อนการจัดสรรที่ดิน โดยรัฐจะเกิดขึ้นและวิธีการดำรงชีวิตของผู้คนที่

เป็นไปในสมัยก่อนที่พืชพรรณชาติอย่างเต็มรูปแบบใช้พื้นที่ของตนปลูกพืชและประกอบอาหาร จากพืชผักผลไม้ที่มีในพื้นที่ มีการแลกเปลี่ยนกัน ในชุมชนทั้งอาหารและการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ในการทำงานเกษตรต่าง ๆ ที่เกินกำลังของคนในครอบครัว เช่น การทำนาในขั้นตอนการดำนา และการเก็บเกี่ยวที่จะมีการเวียนกันช่วย “ลงแขก” โดยคนในหมู่บ้านผลัดกันช่วยลงนาของแต่ละบ้านตามลำดับ ก่อนหลังของเวลาที่ข้าวจะสุก เพราะนาข้าวแต่ละแห่งนั้นจะมีระยะเวลาใกล้สุดไม่พร้อมกัน โดยช่วยกันลงแขกเกี่ยวข้าวและช่วยกันนวดข้าวตอนเย็นจนถึงเช้าของอีกวัน พร้อมกับร้องรำทำเพลงเป็นการสร้างความบันเทิงในช่วงเวลาทำงานไปด้วยและเป็นการสร้างความสัมพันธ์ให้กับคนทุกรุ่น ตั้งแต่ผู้ใหญ่ในหมู่บ้าน คนวัยทำงาน จนกระทั่งถึงเด็ก ๆ ลูกหลาน ก็ได้มีส่วนร่วมในงานชุมชนที่เป็นกิจกรรมทางการเกษตรเหล่านี้และเติบโตมาเป็นผู้ใหญ่ในช่วงรุ่นพ่อแม่ในปัจจุบันที่มีอายุระหว่าง 40-60 ปี ซึ่งเป็นวัยของกรณีศึกษาส่วนใหญ่ที่สัมภาษณ์ต่อมาราว พ.ศ. 2504 การเกษตรเชิงเดี่ยวก็เริ่มเกิดขึ้นในประเทศไทย โดยการส่งเสริมอย่างจริงจังจากภาครัฐ การเกษตรเชิงเดี่ยว หมายถึงการทำเกษตรเพียงอย่างใดอย่างหนึ่ง คือเลือกปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์ ประเภทเดียวหรือชนิดเดียว ซึ่งแตกต่างจากการเกษตรแบบผสมผสาน คือการเกษตรที่มีการทำการเกษตรหลาย ๆ อย่างอยู่ด้วยกัน เช่น การเลี้ยงไก่ควบคู่ไปกับการปลูกข้าว ผลไม้และเลี้ยงปลา เป็นต้น และการเกษตรเชิงเดียวนั้นหากมีโรคหรือแมลงเข้าทำลายก็จะทำให้เกิดความสูญเสียไปทั้งหมด (มูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืน. ออนไลน์. 2557)

การเข้ามาของเกษตรเชิงเดี่ยวทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงต่อรูปแบบการเกษตรของเกษตรกรทั่วประเทศ สำหรับในจังหวัดจันทบุรีที่มีสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศใกล้เคียงกับภาคใต้ คือเป็นเขตร้อนชื้น ดินดีและปริมาณน้ำฝนมาก ทำให้ได้รับการส่งเสริมโดยรัฐให้ปลูกผลไม้เขตร้อน ได้แก่ ทุเรียน เงาะ มังคุดและลองกอง กลายเป็นผลผลิตหลักทางการเกษตรของภาคตะวันออก เกษตรกรหรือชาวบ้านผู้ปลูกพืชเพื่อการเลี้ยงชีพและรับพื้นที่ทางการเกษตรสืบต่อมาจากบรรพบุรุษ จึงเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ทางการเกษตรของตนเป็นพื้นที่ปลูกผลไม้ เพื่อสร้างรายได้จากการขายผลผลิตเข้าสู่ตลาด นำมาสู่การใช้สารเคมีเพื่อควบคุมผลผลิตและใช้สารเคมีเพื่อปรับผลผลิตให้พร้อมกับการแข่งขัน อย่างไรก็ตามวิถีวัฒนธรรมความผูกพันต่อพื้นที่และแนวทางการทำเกษตรของบรรพบุรุษยังคงอยู่ในจิตใจของเกษตรกรจังหวัดจันทบุรี เพราะสวนผลไม้ที่ถูกแปรสภาพมานั้นล้วนเป็นพื้นที่ทำมาหากินมาช้านานของปู่ ย่า ตา ยาย ที่เป็นมรดกตกทอดมาสู่รุ่นลูกรุ่นหลาน (เล็ก ยินสุตร. สัมภาษณ์. 2557)

3. กลุ่มผู้นำในหมู่บ้านกับการทำงานด้านการเกษตรที่ส่งผลต่อเกษตรกรรายย่อยโดยตรง

การจัดกลุ่มทางการเกษตรในหมู่บ้านนั้น ส่วนใหญ่จะเกิดจากผู้นำหมู่บ้าน คือกลุ่มผู้ใหญ่บ้านและกำนัน โดยมักเป็นกลุ่มอำนาจเก่าของพื้นที่ทำให้รูปแบบการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ

เป็นไปเพื่อประโยชน์ของกลุ่มพวกพ้องมากกว่า ที่จะมีการกระจายรายได้หรือผลประโยชน์จากโครงการไปสู่ลูกบ้านอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตามในการศึกษาและสัมภาษณ์ในครั้งนี้พบว่าโดยส่วนใหญ่แล้วเงินกองทุนหมู่บ้านหรือเงินที่เป็นงบจัดสรรจากรัฐบาลจะมาถึงมือเกษตรกรหรือกรณีศึกษามากที่สุดก็จะมาจากโครงการเงินกองทุน SML หรือโครงการจัดการเพื่อความเจริญของหมู่บ้าน โดยการจัดสรรเงินเป็นไปตามความต้องการของหมู่บ้าน ซึ่งไม่จำเป็นว่าจะต้องเหมือนกันในแต่ละหมู่บ้าน สำหรับในหมู่บ้านต่าง ๆ ในจังหวัดจันทบุรี ซึ่งเป็นเมืองผลไม้ นั่น โดยมากแล้วจัดเป็นการซื้อปุ๋ยและยาฆ่าแมลงมาไว้ที่กองกลางของหมู่บ้านและแต่ละปีจะมีการเรียกประชุมลูกบ้าน ประมาณ 1-3 ครั้ง เพื่อแบ่งวัตถุประสงค์หลัก 2 อย่างนี้ ให้ในรูปของสินค้าเงินเชื่อ ให้ลูกบ้านในแต่ละสวนหรือแต่ละบ้านนำไปใช้กัน โดยส่วนใหญ่จะได้ปุ๋ยกับยาฆ่าแมลงและสารเคมีทางการเกษตรต่อปี ซึ่งจำนวนนี้แน่นอนว่าไม่พอสำหรับการผลิตในสวน เกษตรกรต้องไปแสวงหาแหล่งอื่น คือร้านเคมีเกษตรทั้งหลายในจังหวัด สหกรณ์การเกษตรจังหวัดจันทบุรี (จาย วิสารวุฒิ. สัมภาษณ์. 2557)

4. แรงงานเกษตรในสวนผลไม้

แรงงานในหมู่การจ้างงานของเกษตรกรรายย่อยนั้น โดยทั่วไปแล้วเป็นแรงงานเก็บผลไม้ซึ่งจะจ้างเฉพาะหน้าผลไม้ ซึ่งมีงานมากเท่านั้นกับแรงงานฉีดพ่นสารเคมี ซึ่งมักเป็นคนในกลุ่มเกษตรกรด้วยกันที่ “รับพ่นยา” ให้กับสวนผลไม้คนอื่นด้วยซึ่งอยู่ในการรับจ้างทั่วไป แต่โดยมากแล้วหากไม่มีความจำเป็นเกษตรกรมักไม่ค่อยมีการจ้างแรงงานทางการเกษตร เนื่องจากการเพิ่มค่าใช้จ่ายที่ถือว่าสูงมากที่เคียวเกษตรกรเลือกที่จะทำเอง เพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่าย สำหรับค่าจ้างพ่นสารเคมีกันแมลงหรือค่าพ่นยาฆ่าแมลง คิดค่าจ้างพ่น วันละ 300 บาท/คน/การทำงานฉีดพ่นสารเคมีทั้งวัน ซึ่งคิดเป็น 1 ครั้ง และต้องมีคนลากสายพ่นยา ซึ่งมีความจำเป็นในขั้นตอนฉีดพ่นสารเคมีที่ต้องเคลื่อนไหวต่อเนื่อง คิดค่าลากสาย วันละ 200 บาท รวมค่าจ้าง 500 บาท/1 ครั้ง/1 วัน และตลอดทั้งปีต้องมีการพ่นสารเคมีเหล่านี้เป็นช่วง ๆ ตลอดเพื่อป้องกันแมลงทำลายลูกหรือป้องกันเพลี้ยป้องกันราดำป้องกันหนอน หากจะมีการจ้างแรงงานช่วยงานหรือพ่นยาฆ่าแมลง ตลอดทั้งปีนั้นถือเป็นค่าใช้จ่ายที่สูงมากเป็นหลักหมื่น ซึ่งมากกว่าค่าเช่าสวนขนาด 1-2 ไร่ต่อปีเสียอีก เกษตรกรจึงมักเลือกที่จะใช้กำลังกายของตนเองเพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย เพราะรายได้จากการขายผลผลิตนั้นได้มาอย่างยากลำบากจากการขายผลผลิตที่ราคามักขึ้น ๆ ลง ๆ และไม่คุ้มค่ากับรายจ่าย (จาย วิสารวุฒิ. สัมภาษณ์. 2557)

ดังนั้นในมุมมองของเกษตรกรรายย่อยผู้เป็นเจ้าของสวน แรงงานเกษตรจึงไม่เพียงไม่ช่วยแบ่งเบาภาระการทำงานหรือเป็นผู้ถูกผลักภาระความเสี่ยงจากอันตรายเกี่ยวกับสารเคมีไปให้แต่มีส่วนทำให้ผลผลิตเสียหายมากบ้าง น้อยบ้างจากความรับผิดชอบที่แตกต่างกันไปของแรงงานแต่ละคน แต่ครั้งหนึ่งจะไม่มีการจ้างแรงงานเลย งานสวนผลไม้หรืองานเกษตรทั่วไปนั้นเป็นงานหนัก

และต้องใช้ร่างกายหรือกำลังกายของตนในการทำงาน เกษตรกรผู้เป็นเจ้าของสวน จึงต้องมีการจ้างแรงงานมาช่วยงานตามความจำเป็น เช่น ไม้ที่ผลไม้ออกผลผลิตมากเกินไปที่จะเก็บคนเดียวหรือสองคนตามแรงงานของครอบครัวก็ต้องมีการจ้างแรงงานมาช่วยหรือการฉีดพ่นสารเคมีที่หากมีการพ่นสารเคมีติดต่อกันหลายวันก็ต้องมีการจ้างแรงงานมาแบ่งวันทำงานการพ่นยานั้นออกไปบ้าง เพราะหากเกษตรกรพ่นเองติดต่อกัน จะรู้สึกไม่ค่อยสบาย จึงต้องทำงานสลับกับคนงาน (จาย วิสารวุฒิ. สัมภาษณ์. 2557)

ในบริบทนี้ให้เห็นถึงสภาพการทำงานของเกษตรกรรายย่อยและบริบทแวดล้อมทั้งทางพื้นที่กายภาพและบุคคล เริ่มจากบริบทพื้นที่ เพื่อแสดงให้เห็นว่าจังหวัดจันทบุรีที่มีภูมิปัญญาเหมาะสมแก่การปลูกไม้ผลและทำกันมาแต่ดั้งเดิม พื้นที่ทางกายภาพไม่เพียงทำให้ไม้ผลเติบโตได้ดี แต่ปลูกความผูกพันกับผลไม้กับบรรยากาศตลาดผลไม้ที่มีการต่อรองแข่งขัน กำหนดรูปแบบ ขนาดของผลไม้ อีกทั้งทำให้เกษตรกรต้องมีความเชื่อมั่นด้วยการรับประกันรูปแบบผลไม้ให้ร้านรับซื้อเจ้าประจำ แต่เกษตรกรไม่สามารถกำหนดราคาด้วยตนเองได้เลยกับกลุ่มผู้นำในหมู่บ้านที่เป็นทั้งผู้นำชุมชนเป็นเพื่อนบ้านและเป็นเพื่อนเกษตรกรชาวสวนด้วยกัน ซึ่งมีผลต่อแนวทางการเกษตรเป็นแหล่งพึ่งพาวัตถุดิบการเกษตรคือ ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง ร้านเคมีเกษตร แหล่งปรึกษาด้านการเกษตร แหล่งวัตถุดิบการเกษตรหลักและแรงงานเกษตรที่อาจไม่ได้อยู่ในมุมมองที่เป็นผู้ถูกผลกระทบความเสี่ยงจากสารเคมีไปให้ดังเช่นมุมมองทั่วไป แต่เป็นอีกต้นทุนการผลิตที่แพงและต้องพิจารณาการทำงานและค่าแรงให้ดีสำหรับเกษตรกรเจ้าของสวน ซึ่งบริบทเหล่านี้มีอิทธิพลต่อวิถีการดำเนินชีวิต นอกจากครอบครัวของเกษตรกรเอง ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นวัฒนธรรมรอบตัวที่สร้างความคุ้นเคย มีผลต่อความรู้สึกนึกคิด การกระทำ การเลือกแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ เพราะไม่ได้มีผลเพียงการทำงานของเกษตรกรเท่านั้น แต่บริบทเหล่านี้อยู่ในวิถีชีวิตทั่วไปของเขาด้วย เพราะบริบทเหล่านี้ คือสังคมหรือชุมชนขนาดใหญ่ของพวกเขาเอง (จาย วิสารวุฒิ. สัมภาษณ์. 2557)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา รายได้ โดยการแจกแจงความถี่และแสดงค่าเป็นร้อยละ

ตาราง 2 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ (n = 200)

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	89	44.5
หญิง	111	55.5
รวม	200	100.0

จากตาราง 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้ศึกษา ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 55.5 ส่วนเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 44.5

ตาราง 3 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ (n = 200)

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
1 – 47 ปี	101	50.5
48 ปีขึ้นไป	99	49.5
รวม	200	100.0

จากตาราง 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้ศึกษา ส่วนใหญ่มีอายุ 1- 47 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.5 รองลงมาคือ อายุ 48 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 49.5

ตาราง 4 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา (n = 200)

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้เรียนหนังสือ	1	0.5
ประถมศึกษา	98	49.0
มัธยมศึกษา/ปวช.	65	32.5
ปวส./อนุปริญญา	17	8.5
ปริญญาตรี	18	9.0
สูงกว่าปริญญาตรี	1	0.5
รวม	200	100.0

จากตาราง 4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้ศึกษา ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 49.0 รองลงมา คือระดับมัธยมศึกษา/ปวช. คิดเป็นร้อยละ 32.5 รองลงมา คือปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 9.0 รองลงมา คือระดับปวส./อนุปริญญา คิดเป็นร้อยละ 8.5 รองลงมาคือ ระดับไม่ได้เรียนหนังสือและระดับสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 0.5 ตามลำดับ

ตาราง 5 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้ (n = 200)

รายได้	จำนวน	ร้อยละ
≤ 6,871 บาท	106	53.0
> 6,871 บาท	94	47.0
รวม	200	100.0

จากตาราง 5 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้ศึกษาส่วนใหญ่มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 6,871 บาท คิดเป็นร้อยละ 53.0 รองลงมา คือรายได้มากกว่า 6,871 บาท คิดเป็นร้อยละ 47.0

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความต้องการรูปแบบสวัสดิการสังคมของเกษตรกรรายย่อยในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

ตาราง 6 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความต้องการสวัสดิการด้านการศึกษา (n = 200)

สวัสดิการด้านการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ	อันดับ
1. การบริการให้กู้ยืมเงินเพื่อการศึกษาของบุตรหลาน	92	46.0	1
2. การให้ทุนการศึกษาเพื่อนักเรียนที่ผลการเรียนดี และเป็นบุตรของเกษตรกรรายย่อย	42	21.0	3
3. การจัดศูนย์การเรียนรู้เพื่อยกระดับคุณภาพของเกษตรกร	57	28.5	2
4. การขยายการศึกษาผู้ใหญ่	9	4.5	4
รวม	200	100.0	

จากตาราง 6 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้ศึกษาสัดส่วนมากที่สุดมีความต้องการการบริการให้กู้ยืมเงินเพื่อการศึกษาของบุตรหลานร้อยละ 46 และสัดส่วนน้อยมีความต้องการขยายการศึกษาผู้ใหญ่เพียงร้อยละ 4.5

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์นายบุญเลิศ ไชยธรรม ชี้ให้เห็นว่าการที่กลุ่มตัวอย่างเลือกรูปแบบการบริการให้กู้ยืมเงินเพื่อการศึกษาของบุตรหลานว่ามีความจำเป็นมากที่สุด เนื่องจากบุตรหลานของเกษตรกรที่เรียนจบส่วนใหญ่มักจะกู้เงินจาก กยศ. มาเป็นทุนทางการศึกษา และเกษตรกรส่วนใหญ่

มีรายได้หลักจากการทำการเกษตรเพียงอย่างเดียว ได้ผลผลิตเพียงปีละ 1 ครั้ง บางปีราคาผลผลิตทางการเกษตรก็ตกต่ำ ทำให้รายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายและการลงทุนทำการเกษตรในแต่ละปีต้องใช้เงินเป็นจำนวนมาก ราคาสินค้าซึ่งใช้เป็นต้นทุนทางการผลิต อาทิ ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง ฯลฯ ก็มีราคาสูงและการทำเกษตรมีผลต่อความเสี่ยงในการเกิดภาวะเจ็บป่วยได้ง่าย เนื่องจากต้องเผชิญกับสารเคมีที่เข้าสู่ร่างกาย เวลาตรวจคัดกรองสารเคมีในร่างกายจะพบเกือบทุกราย ส่งผลให้เกษตรกรมีโรคร้ายไข้เจ็บ มีค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาลทั้งของตนและบุคคลในครอบครัว บางรายไม่สามารถทำงานได้ รายได้จากการทำงานลดลง ประกอบกับมีค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาสำหรับบุตรหลานที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้ไม่สามารถส่งเสริมให้บุตรหลานได้เรียนในระดับที่สูงขึ้น จึงชี้ให้เห็นว่าการจบการศึกษาจะต้องมีเงินกู้ แหล่งเงินกู้จึงเป็นสิ่งจำเป็นมากสำหรับเกษตรกรรายย่อย (บุญเลิศ ไชยธรรม. สัมภาษณ์. 2557)

ตาราง 7 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความต้องการสวัสดิการด้านสุขภาพอนามัย (n = 200)

สวัสดิการด้านสุขภาพอนามัย	จำนวน	ร้อยละ	อันดับ
1. การพัฒนาโรงพยาบาลประจำตำบลหรือสถานีนามัยเดิมให้พร้อมในการรองรับผู้ป่วย	63	31.5	2
2. บริการตรวจสุขภาพประจำปี	90	45.0	1
3. บริการจัดสวนสุขภาพชุมชน	34	17.0	3
4. การประชาสัมพันธ์ข่าวสารด้านการป้องกันโรค	13	6.5	4
รวม	200	100.0	

จากตาราง 7 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้ศึกษา สัดส่วนมากที่สุดมีความต้องการบริการตรวจสุขภาพประจำปีร้อยละ 45 และสัดส่วนน้อยมีความต้องการให้ประชาสัมพันธ์ข่าวสารด้านการป้องกันโรคเพียงร้อยละ 6.5

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์นายบุญเลิศ ไชยธรรม ชี้ให้เห็นว่าการที่กลุ่มตัวอย่างเลือกการบริการตรวจสุขภาพประจำปีว่ามีความจำเป็นมากที่สุด เนื่องจากอาชีพเกษตรกรต้องสัมผัสกับสารเคมีที่ใช้เป็นประจำ ทำให้มีการสะสมของสารเคมีในร่างกายเป็นเวลานาน ส่งผลให้เกษตรกรมีภาวะเสี่ยงต่อการเกิดโรคร้ายต่าง ๆ เกษตรกรจึงมองว่าการตรวจสุขภาพประจำปีจะทำให้รู้ว่าเขายังแข็งแรงอยู่หรือไม่และเมื่อมีปัญหาด้านสุขภาพจะได้ทำการรักษาแต่เนิ่น ๆ ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษามาก และที่สำคัญการมีบริการตรวจสุขภาพให้ฟรีจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลก็ทำให้สะดวก

ไม่ต้องเข้าเมืองให้เสียเงินและเสียเวลางาน ถ้าต้องไปตรวจเองก็จะผลัดวันเดี๋ยวพุงนี้ค่อยไป เนื่องจากอ่อนล้าจากการทำงานมาทั้งวันก็ทำให้อยากพักผ่อนไม่อยากออกจากบ้านไปไหนไกล เกษตรกรจึงอยากให้มีการบริการตรวจสอบประจำปี

ตาราง 8 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความต้องการสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัย (n = 200)

สวัสดิการด้านที่อยู่อาศัย	จำนวน	ร้อยละ	อันดับ
1. บริการจัดตั้ง โครงการเพื่อซ่อมแซมที่พักอาศัยที่ชำรุด	76	38.0	1
2. การจัดแหล่งเงินกู้ยืมดอกเบี้ยต่ำเพื่อสร้างที่อยู่อาศัย	66	33.0	2
3. บริการการด้านการรักษาความสงบและปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินจากอันตราย ต่างๆ ในหมู่บ้าน	42	21.0	3
4. การจัดการควบคุมและกำจัดมลพิษที่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมในชุมชนอย่างเร่งด่วน	16	8.0	4
รวม	200	100.0	

จากตาราง 8 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้ศึกษา สัดส่วนมากที่สุดมีความต้องการบริการจัดตั้งโครงการเพื่อซ่อมแซมที่พักอาศัยที่ผู้พึงร้อยละ 38 และสัดส่วนน้อยมีความต้องการการจัดการควบคุมและกำจัดมลพิษที่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมในชุมชนอย่างเร่งด่วนเพียงร้อยละ 8

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ นายเดช ภูมรินทร์ ซึ่งให้เห็นว่า การที่กลุ่มตัวอย่างเลือกการบริการจัดตั้งโครงการเพื่อซ่อมแซมที่พักอาศัยว่ามีความจำเป็นมากที่สุด เนื่องจากการซ่อมแซมที่พักอาศัยต้องใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก อีกทั้งเกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้ไม่พอกับค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ทำให้ไม่สามารถใช้จ่ายเงินในด้านอื่น ๆ ได้นอกจากใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ประกอบกับวัสดุก่อสร้างมีราคาสูงขึ้น การที่จะซ่อมแซมบ้านเรือนจึงเป็นเรื่องที่เกษตรกรต้องตระหนัก ทำให้เกษตรกรที่มีบ้านพักอาศัยผู้พั่งไม่สามารถดำเนินการซ่อมแซมได้เอง จึงอยากให้มีการบริการจัดตั้งโครงการเพื่อซ่อมแซมที่พักอาศัยที่ชำรุด (เดช ภูมรินทร์. สัมภาษณ์. 2557)

ตาราง 9 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความต้องการสวัสดิการด้านการทำงานและการมีรายได้ (n = 200)

สวัสดิการด้านการทำงานและการมีรายได้	จำนวน	ร้อยละ	อันดับ
1. การส่งเสริมตลาดผลไม้ทั้งในและนอกประเทศ	94	47.0	1
2. จัดตั้งโครงการออมเงินเพื่อความมั่นคงด้านรายได้ โดยร่วมมือกับธนาคารของรัฐ	34	17.0	3
3. การจัดหาแหล่งเงินกู้ยืมดอกเบี้ยต่ำเพื่อการลงทุน	56	28.0	2
4. การส่งเสริมอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	16	8.0	4
รวม	200	100.0	

จากตาราง 9 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้ศึกษา สัดส่วนมากที่สุดมีความต้องการการส่งเสริมตลาดผลไม้ทั้งในและนอกประเทศร้อยละ 47 และสัดส่วนน้อยที่สุดมีความต้องการการส่งเสริมอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเพียง ร้อยละ 8

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ นายเดช ภูมิรินทร์ ซึ่งให้เห็นว่า การที่กลุ่มตัวอย่างเลือกการส่งเสริมตลาดผลไม้ทั้งในและนอกประเทศว่ามีความจำเป็นมากที่สุด เนื่องจากเกษตรกรมองว่าปริมาณผลผลิตทางการเกษตรมีจำนวนมากและสินค้าที่สามารถส่งออกนอกประเทศในปัจจุบันมีเพียง 2 ชนิด ได้แก่ มังคุด ทูเรียน ส่วนผลไม้ชนิดอื่น ๆ ซึ่ขายกันในประเทศและมีตลาดกลางสำหรับซื้อขายผลผลิตหลัก เพียง 3 แห่ง คือตลาดปากแซง ตลาดเนินสูงและตลาดห้วยสะทอนและพ่อค้าคนกลางส่วนใหญ่จะเป็นรายเล็ก ๆ ซึ่งรับปริมาณผลผลิตได้ไม่มากและผลไม้มีอายุการเก็บรักษาที่สั้น ทำให้น่าและเสียได้ง่าย หากไม่มีตลาดที่สามารถรองรับผลผลิตได้จะทำให้เกิดความเสียหายต่อผลผลิตของเกษตรกร ดังนั้นการตลาดจึงเป็นสิ่งสำคัญที่เกษตรกรต้องการมากที่สุด เกษตรกรจึงต้องการให้มีการส่งเสริมตลาดผลไม้ทั้งในและนอกประเทศ (เดช ภูมิรินทร์. สัมภาษณ์. 2557)

ตาราง 10 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความต้องการสวัสดิการด้านความมั่นคงทางสังคม (n = 200)

สวัสดิการด้านความมั่นคงทางสังคม	จำนวน	ร้อยละ	อันดับ
1. การประกันราคาพืชผลทางการเกษตร	116	58.0	1
2. การจำหน่ายพืชผลทางการเกษตร	34	17.0	2
3. การทำบัตรประกันสังคม	20	10.0	4
4. การประกันสุขภาพ (บัตรทอง 30 บาท)	30	15.0	3
รวม	200	100.0	

จากตาราง 10 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้ศึกษา สัดส่วนมากที่สุดมีความต้องการการประกันราคาพืชผลทางการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 58 และสัดส่วนน้อยที่สุดมีความต้องการการทำบัตรประกันสังคมเพียงร้อยละ 10

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ นายพีระ เกิดผล ซึ่งให้เห็นว่า การที่กลุ่มตัวอย่างเลือกการประกันราคาพืชผลทางการเกษตรว่ามีความจำเป็นมากที่สุด เนื่องจากในระบบการผลิตนั้น จำเป็นต้องใช้สารเคมี ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง ซึ่งปัจจุบันมีราคาสูงทางด้านแรงงานก็มีราคาสูง สภาพดิน ฟ้า อากาศ มีการเปลี่ยนแปลงไม่ตรงตามฤดูกาลเท่าที่ควร ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรออกผลไม่ตรงตามฤดูกาล บางปีผลผลิตก็มีปริมาณมากจนล้นตลาด บางปีก็มีปริมาณน้อย ทำให้รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายและค่าครองชีพ สินค้าอุปโภค บริโภค สินค้าฟุ่มเฟือย มีราคาเพิ่มสูงขึ้น ทำให้เกิดภาระหนี้สิน เกษตรกรจึงมองว่าการประกันราคาพืชผลทางการเกษตร จะช่วยให้มีรายได้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในแต่ละปี (พีระ เกิดผล. สัมภาษณ์. 2557)

ตาราง 11 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความต้องการสวัสดิการด้านนันทนาการ (n = 200)

สวัสดิการด้านนันทนาการ	จำนวน	ร้อยละ	อันดับ
1. การฟื้นฟูการละเล่นพื้นบ้าน	44	22.0	2
2. บริการสนามกีฬาโรงยิมและลานเอนกประสงค์	86	43.0	1
3. การบริการด้านดนตรีและการร้องเพลง เช่น คาราโอเกะ	26	13.0	4
4. การจัดกิจกรรมทางด้านศาสนาและศิลปวัฒนธรรม	44	22.0	3
รวม	200	100.0	

จากตาราง 11 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้ศึกษา สัดส่วนมากที่สุดมีความต้องการบริการสนามกีฬาโรงยิมและลานเอนกประสงค์ร้อยละ 43 และสัดส่วนน้อยที่สุดมีความต้องการการบริการด้านดนตรีและการร้องเพลง เช่น คาราโอเกะ เพียงร้อยละ 13

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ นายพีระ เกิดผล ชี้ให้เห็นว่า การที่กลุ่มตัวอย่างเลือกการบริการสนามกีฬาโรงยิมและลานเอนกประสงค์ว่ามีความจำเป็นมากที่สุด เพราะสนามกีฬาโรงยิมและลานเอนกประสงค์ที่ได้มาตรฐานจะมีเฉพาะในตัวเมือง ทำให้ไม่สะดวกในการเดินทาง ถ้าหากมีบริการสนามกีฬาโรงยิมและลานเอนกประสงค์ใกล้บ้านก็จะทำให้สามารถใช้เป็นที่ออกกำลังกาย เล่นกีฬาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน และลดโรคร้ายต่าง ๆ อีกทั้งยังได้พบปะพูดคุยกับผู้อื่น เพราะส่วนใหญ่ตอนกลางวันจะอยู่แต่ในสวนผลไม้ เกษตรกรจะมีเวลาในการพบปะกันน้อย ในการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน สนามกีฬาโรงยิมและลานเอนกประสงค์จึงเป็นสิ่งสำคัญทำให้เกษตรกรได้ผ่อนคลายจากการทำงาน (พีระ เกิดผล. สัมภาษณ์. 2557)

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการรูปแบบสวัสดิการของเกษตรกรรายย่อย ในเขตอำเภอเมืองจันทบุรีจังหวัดจันทบุรี

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปัจจัยที่เกี่ยวกับความต้องการรูปแบบสวัสดิการของเกษตรกรรายย่อยในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวมของแต่ละด้าน (n = 200)

ปัจจัย	$\bar{X}$	S.D.	การตีความ	อันดับ
ความพร้อมในการให้บริการของรัฐ	3.21	0.61	ปานกลาง	4
ปัญหาด้านรายได้และรายจ่ายของครอบครัว	4.58	0.71	มาก	1
หลักประกันจากสมาชิกครอบครัว	3.90	0.79	ค่อนข้างมาก	3
การแบกรับภาระหนี้สินทั้งในและนอกระบบ	2.44	1.26	ค่อนข้างน้อย	6
การประสบปัญหาด้านสุขภาพและอนามัย	3.03	0.72	ปานกลาง	5
โอกาสทางการศึกษา	4.08	0.77	ค่อนข้างมาก	2
รวม	3.54	0.81	ค่อนข้างมาก	

จากตาราง 12 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการรูปแบบสวัสดิการของเกษตรกรรายย่อยในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มแรก ปัจจัยที่เกี่ยวกับความต้องการรูปแบบสวัสดิการของเกษตรกรรายย่อยที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ปัญหาด้านรายได้และรายจ่ายของครอบครัว กลุ่มที่สอง ปัจจัยที่เกี่ยวกับความต้องการรูปแบบสวัสดิการของเกษตรกรรายย่อยที่อยู่ใน

ระดับค่อนข้างมาก ได้แก่ โอกาสทางการศึกษาและหลักประกันจากสมาชิกครอบครัว กลุ่มที่สาม ปัจจัยที่เกี่ยวกับความต้องการรูปแบบสวัสดิการของเกษตรกรรายย่อยที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ความพร้อมในการให้บริการของรัฐและการประสบปัญหาด้านสุขภาพและอนามัย กลุ่มที่สี่ ปัจจัยที่เกี่ยวกับความต้องการรูปแบบสวัสดิการของเกษตรกรรายย่อยที่อยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ได้แก่ การแบกรับภาระหนี้สินทั้งในและนอกระบบ

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความพร้อมในการให้บริการของรัฐ (n = 200)

ความพร้อมในการให้บริการของรัฐ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพร้อม	อันดับ
1. ความเพียงพอต่อการให้บริการของโรงพยาบาลของรัฐ	2.18	1.43	ค่อนข้างน้อย	4
2. การติดต่อกานทะเบียนราษฎรของทางราชการได้รับความสะดวก	4.10	1.03	ค่อนข้างมาก	2
3. ความพร้อมของขั้นตอนการปฏิบัติงานของสำนักงานที่ดิน	2.28	1.01	ค่อนข้างน้อย	3
4. ความพร้อมของสถานบริการศึกษา	4.31	0.88	ค่อนข้างมาก	1
รวม	3.21	0.61	ปานกลาง	

จากตาราง 13 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการรูปแบบสวัสดิการของเกษตรกรรายย่อยในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ด้านความพร้อมในการให้บริการของรัฐ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.21$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือความพร้อมของสถานบริการศึกษา ($\bar{X} = 4.31$) และข้อที่ค่าเฉลี่ยค่อนข้างน้อย คือความเพียงพอต่อการให้บริการของโรงพยาบาลของรัฐ ($\bar{X} = 2.18$)

จากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม การที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าสถานบริการศึกษามีความพร้อมค่อนข้างมากเนื่องจากในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี มีสถานศึกษาของรัฐ เอกชน ระดับอาชีวศึกษา และระดับอุดมศึกษา มีความพร้อมในการให้บริการทางการศึกษาโดยมีบุคลากรที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาด้านต่าง ๆ ในปริมาณที่เพียงพอต่อปริมาณผู้ศึกษา นอกจากนี้ผู้ศึกษาในระดับต่าง ๆ ยังได้รับการบริการด้านการศึกษาในเรื่องการสนับสนุนทุนการศึกษาทั้งแบบเป็นทุนได้เปล่าและทุนกู้ยืม

แต่เมื่อพิจารณาในเรื่องความเพียงพอต่อการให้บริการของโรงพยาบาลของรัฐนั้น การบริการทางการแพทย์ โรงพยาบาลของรัฐมีความพร้อมค่อนข้างน้อยเพราะส่วนใหญ่เป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล ไม่มีความพร้อมเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ทันสมัย ขาดบุคลากรผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

ส่วนโรงพยาบาลที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการแพทย์ในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี คือโรงพยาบาลพระปกเกล้า ซึ่งเป็นโรงพยาบาลระดับจังหวัด ซึ่งถ้าพิจารณาทางด้านบุคลากร พบว่า ยังมีปริมาณแพทย์เฉพาะทาง รวมถึงบุคลากรทางการแพทย์ไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้เข้ารับบริการ ทำให้เกิดความล่าช้าในการเข้ารับบริการ อีกทั้งอาคารสถานที่ ที่เตียงนอนผู้ป่วยก็มีจำนวนไม่เพียงพอ จะเห็นได้จากการเข้ารับการรักษาแต่ละครั้ง เกษตรกรต้องรอคิวเป็นเวลานานหลายชั่วโมงกว่าจะได้ตรวจรักษา

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปัญหาด้านรายได้และรายจ่ายของครอบครัว (n = 200)

ปัญหาด้านรายได้และรายจ่ายของครอบครัว	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปัญหา	อันดับ
1. ปัญหาราคาสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็น มีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ	4.70	0.73	มาก	1
2. ปัญหาราคาสินค้าเพื่อการทำเกษตร (เช่น ปุ๋ย) แพงขึ้นเรื่อย ๆ	4.62	0.76	มาก	2
3. ปัญหาราคาผลผลิตทางการเกษตรมีแนวโน้มลดลง	4.47	0.93	ค่อนข้างมาก	4
4. ปัญหาค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสินค้าฟุ่มเฟือย (เช่น โทรศัพท์มือถือ) เป็นเงินจำนวนมาก	4.52	0.85	มาก	3
รวม	4.58	0.71	มาก	

จากตาราง 14 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการรูปแบบสวัสดิการของเกษตรกรรายย่อย ในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ด้านปัญหาด้านรายได้และรายจ่ายของครอบครัว โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.58$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือปัญหาราคาสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็น มีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ($\bar{X} = 4.70$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยค่อนข้างมาก คือปัญหาราคาผลผลิตทางการเกษตรมีแนวโน้มลดลง ($\bar{X} = 4.47$)

จากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม การที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าด้านปัญหาด้านรายได้และรายจ่ายของครอบครัวในด้านปัญหาราคาสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็นมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ มีอิทธิพลมากเป็นอันดับ 1 เนื่องจากสถานการณ์ทางการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงบ่อย ทำให้นักลงทุนขาดความเชื่อมั่นในการลงทุน ส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศชะลอตัว อัตราการจ้างงานลดน้อยลง

แต่อัตราการทำงานเพิ่มสูงขึ้น ราคาผลผลิตตกต่ำ ทำให้เกษตรกร ซึ่งมีรายได้น้อยจากการทำการเกษตร เพียงอย่างเดียว ได้ผลผลิตเพียงปีละ 1 ครั้ง และกระบวนการผลิตสินค้าทางการเกษตร ปัญหาราคาสินค้าซึ่งใช้เป็นต้นทุนทางการผลิต อาทิ ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง ฯลฯ มีราคาสูงขึ้นเรื่อย ๆ โดยเกษตรกรมีความต้องการสินค้าเพื่อการเกษตรในปริมาณเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อลดการรบกวนจากศัตรูพืช โรคพืช มีการใช้ปุ๋ยบำรุง ฮอร์โมน เพื่อเพิ่มคุณภาพสินค้าให้มีปริมาณมากและได้คุณภาพตามที่ตลาดต้องการ

แต่ราคาผลผลิตทางการเกษตรกลับมีแนวโน้มลดลง ทำให้เกิดการไม่สมดุลทางการค้าส่งผลให้เกิดความไม่แน่นอนด้านรายได้ของครอบครัวเกษตรกร ส่งผลให้รายรับไม่เพียงพอกับรายจ่าย เพราะเกษตรกรมีความจำเป็นต้องจับจ่ายใช้สอยสินค้าอุปโภค บริโภคตลอดทั้งปี ทำให้เกษตรกรมีปัญหาเกิดสภาวะความไม่มั่นคงทางการเงิน

ตาราง 15 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามหลักประกันจากสมาชิกครอบครัว (n = 200)

หลักประกันจากสมาชิกครอบครัว	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพร้อม	อันดับ
1. การมีลูกที่พร้อมเลี้ยงดูพ่อแม่ยามแก่เฒ่า	4.07	1.01	ค่อนข้างมาก	2
2. การได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดจากคนในครอบครัว	4.31	0.84	ค่อนข้างมาก	1
3. การมีลูกที่ประกอบอาชีพแล้วได้ส่งเงินช่วยเหลือครอบครัวเป็นประจำ	3.38	1.44	ปานกลาง	4
4. การมีเครือข่ายที่พร้อมจะช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา	3.84	1.00	ค่อนข้างมาก	3
รวม	3.90	0.79	ค่อนข้างมาก	

จากตาราง 15 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการรูปแบบสวัสดิการของเกษตรกรรายย่อยในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ด้านหลักประกันจากสมาชิกครอบครัวโดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X} = 3.90$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือการได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดจากคนในครอบครัว ($\bar{X} = 4.31$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยปานกลาง คือการมีลูกที่ประกอบอาชีพแล้วได้ส่งเงินช่วยเหลือครอบครัวเป็นประจำ ($\bar{X} = 3.38$)

จากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม การที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าด้านหลักประกันจากสมาชิกครอบครัวในด้านการได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดจากคนในครอบครัว เนื่องจากสังคมของเกษตรกร

ยังคงเป็นสังคมชนบท ซึ่งสมาชิกของครอบครัวมีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้นและให้ความสำคัญในเรื่องความเป็นมิตรต่อเพื่อนบ้าน มีการพึ่งพาอาศัยกัน มีครอบครัวที่อยู่กันเป็นครอบครัวใหญ่ สมาชิกประกอบด้วยหลาย ๆ ครอบครัว ซึ่งเป็นเครือญาติกัน มักอยู่ในครัวเรือนเดียวกันหรือใกล้เคียง มีที่ดินผืนเดียวกันเมื่อสมาชิกในครอบครัวแยกไปมีครอบครัวใหม่ก็จะมีการแบ่งที่ดินให้ซึ่งที่ดินก็อยู่บริเวณเดียวกัน การช่วยเหลือเกื้อกูลกันทำให้เกษตรกรได้รับการดูแลกันอย่างใกล้ชิด เมื่อลูกหลานประกอบอาชีพแล้วก็จะมีการส่งเงินช่วยเหลือครอบครัวตามสมควร

ตาราง 16 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการแบกรับภาระหนี้สินทั้งในและนอกระบบ (n = 200)

การแบกรับภาระหนี้สินทั้งในและนอกระบบ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับภาระ	อันดับ
1. การมีหนี้สินกับธนาคารหรือไฟแนนซ์	2.45	1.77	ค่อนข้างน้อย	2
2. การมีหนี้สินกับนายทุนผู้ให้กู้นอกระบบ	1.91	1.52	ค่อนข้างน้อย	4
3. การมีปัญหาเรื่องเงินกู้ที่ได้นำไปใช้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งใจไว้	2.96	1.69	ปานกลาง	1
4. การมีปัญหาเรื่องการผ่อนชำระหนี้	2.45	1.70	ค่อนข้างน้อย	3
รวม	2.44	1.26	ค่อนข้างน้อย	

จากตาราง 16 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการรูปแบบสวัสดิการของเกษตรกรรายย่อยในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ด้านการแบกรับภาระหนี้สินทั้งในและนอกระบบโดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ($\bar{X} = 2.44$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การมีปัญหาเรื่องเงินกู้ที่ได้นำไปใช้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งใจไว้ ($\bar{X} = 2.96$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อย คือ การมีหนี้สินกับนายทุนผู้ให้กู้นอกระบบ ($\bar{X} = 1.91$)

จากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม การที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการแบกรับภาระหนี้สินทั้งในและนอกระบบโดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง สามารถใช้เอกสารสิทธิ์ทำธุรกรรมการเงินกับสถาบันการเงินที่มีความมั่นคงและมีดอกเบี้ยต่ำ เช่น สหกรณ์การเกษตร ธนาคาร ธ.ก.ส. ธนาคารออมสิน เป็นต้น โดยส่วนใหญ่เงินกู้ยืมที่ได้มาเกษตรกรจะนำมาเป็นเงินทุนในการทำเกษตร เช่น ค่าปุ๋ยบำรุงต้นพืช สารเคมีกำจัด โรคพืช ฮอร์โมนพืช หลังจากฤดูกาลเก็บเกี่ยวผลผลิตเกษตรกรจะนำเงินที่ได้ไปชำระหนี้ตามเวลาที่ทางสหกรณ์ ธนาคารกำหนด โดยทางสหกรณ์ ธนาคารจะคิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 7-8 ต่อปี ทำให้เกษตรกรไม่มีความจำเป็นต้องไปพึ่งพาแหล่งเงินทุนนอกระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยที่สูงกว่า (ประมาณอัตราร้อยละ 36 ต่อปีขึ้นไป)

ตาราง 17 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการประสบปัญหาด้านสุขภาพและอนามัย (n = 200)

การประสบปัญหาด้านสุขภาพและอนามัย	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปัญหา	อันดับ
1. ปัญหาความสะดวกของสถานบริการ สาธารณสุขใกล้บ้าน	1.40	0.81	น้อย	4
2. การมีภาวะเจ็บป่วยเรื้อรัง	1.78	1.17	ค่อนข้างน้อย	3
3. การเจ็บป่วยเนื่องมาจากสารเคมีจากการ ประกอบอาชีพ	2.26	1.28	ค่อนข้างน้อย	2
4. การมีปัญหาค่าใช้จ่ายไม่เพียงพอต่อการ รักษาสุขภาพ	3.52	1.51	ค่อนข้างมาก	1
รวม	2.24	0.72	ค่อนข้างน้อย	

จากตาราง 17 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการรูปแบบสวัสดิการของเกษตรกรรายย่อยในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ด้านการประสบปัญหาด้านสุขภาพและอนามัย โดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ($\bar{X} = 2.24$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การมีปัญหาค่าใช้จ่ายไม่เพียงพอต่อการรักษาสุขภาพ ($\bar{X} = 3.52$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อย คือ ปัญหาความสะดวกของสถานบริการสาธารณสุขใกล้บ้าน ($\bar{X} = 1.40$)

จากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม การที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าด้านการประสบปัญหาด้านสุขภาพและอนามัยในด้านการมีปัญหาค่าใช้จ่ายไม่เพียงพอต่อการรักษาสุขภาพ เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ค่อยจะได้เข้ารับการตรวจสุขภาพประจำปี จึงทำให้ไม่สามารถล่วงรู้ได้ว่าตนเองมีอาการของโรคอันตรายใด ๆ หรือไม่ หากมีสมาชิกในครอบครัวเกิดการเจ็บป่วยที่มีอาการเรื้อรัง เช่น โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ ฯลฯ เกษตรกรส่วนใหญ่จะมีค่าใช้จ่ายไม่เพียงพอต่อการรักษา เพราะค่ารักษาโรคต่าง ๆ ต้องใช้เงินเป็นจำนวนมากและการที่เกษตรกรไม่ประสบปัญหาในการได้รับความสะดวกของสถานบริการสาธารณสุขใกล้บ้าน เพราะโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลอยู่ในพื้นที่ชุมชนที่อาศัยอยู่ ทำให้เมื่อยามเจ็บป่วยเบื้องต้นเกษตรกรสามารถติดต่อเข้ารับบริการได้สะดวกรวดเร็ว โดยไม่ต้องเดินทางไปรักษาอาการเจ็บป่วยถึงในตัวเมือง

ตาราง 18 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามโอกาสทางการศึกษา
(n = 200)

โอกาสทางการศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับโอกาส	อันดับ
1. มีการศึกษาเพียงพอต่อการประกอบอาชีพ	4.11	1.01	ค่อนข้างมาก	3
2. มีโอกาสเรียนรู้การประกอบอาชีพจากประสบการณ์	4.40	0.83	ค่อนข้างมาก	1
3. มีลูกหลานที่ได้รับการศึกษาสูงพอที่จะมาช่วยเหลืองาน	3.72	1.25	ค่อนข้างมาก	4
4. ได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเหมาะสม	4.11	1.05	ค่อนข้างมาก	2
รวม	4.08	0.77	ค่อนข้างมาก	

จากตาราง 18 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการรูปแบบสวัสดิการของเกษตรกรรายย่อยในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ด้านโอกาสทางการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X} = 4.08$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X} = 3.50 - 4.49$)

จากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม การที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าโอกาสทางการศึกษาในด้านมีโอกาสเรียนรู้การประกอบอาชีพจากประสบการณ์ คือเกษตรกรมีอาชีพหลักคือการทำเกษตรจากการเรียนรู้การทำเกษตรมาเป็นเวลานานลองผิดลองถูกใช้ประสบการณ์ในการสอนตนเองโดยไม่ต้องไปศึกษาจากที่ไหน ประสบการณ์ก็มีทั้งจากประสบการณ์ของตนเองและที่ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ของคนอื่น เพราะมีการแลกเปลี่ยนทางความรู้จากการทำเกษตรของเกษตรกรรายอื่นด้วยกัน ทำให้สร้างเสริมประสบการณ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางการเกษตรด้วยกัน มีการประชุม พบปะ ทำให้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์จากการประกอบอาชีพ

เกษตรกรส่วนใหญ่มักให้บุตรหลานได้รับการศึกษาสูง ๆ โดยส่วนใหญ่จะส่งเสริมให้บุตรหลานได้เรียนทางด้านอื่น เพื่อหวังให้จบมาทำหน้าที่การทำงานที่ดี อาทิ ราชการ รัฐวิสาหกิจ บริษัทเอกชน ฯลฯ ซึ่งส่วนน้อยจะส่งเรียนทางด้านเกษตรทำให้ไม่มีบุตรหลานที่ได้รับการศึกษาสูงพอที่จะมาช่วยเหลืองานด้านเกษตร

ตอนที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐาน

ตาราง 19 ผลการทดสอบสมมติฐานจำแนกตามตัวแปรกำหนด

สมมติฐานการวิจัย	ค่าสหสัมพันธ์	การตีความ	ผลการทดสอบ
1. ความพร้อมในการให้บริการของรัฐมีผลต่อสวัสดิการด้านการศึกษาของเกษตรกรรายย่อย ในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี	.170	ความสัมพันธ์ต่ำ	ไม่ยอมรับสมมติฐาน
2. ความพร้อมในการให้บริการของรัฐมีผลต่อสวัสดิการด้านสุขภาพอนามัยของเกษตรกรรายย่อย ในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี	.170	ความสัมพันธ์ต่ำ	ไม่ยอมรับสมมติฐาน
3. ความพร้อมในการให้บริการของรัฐมีผลต่อสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัยของเกษตรกรรายย่อย ในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี	.190	ความสัมพันธ์ต่ำ	ไม่ยอมรับสมมติฐาน
4. ความพร้อมในการให้บริการของรัฐมีผลต่อสวัสดิการด้านการทำงานและการมีรายได้ของเกษตรกรรายย่อย ในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี	.181	ความสัมพันธ์ต่ำ	ไม่ยอมรับสมมติฐาน
5. ความพร้อมในการให้บริการของรัฐมีผลต่อสวัสดิการด้านความมั่นคงทางสังคมของเกษตรกรรายย่อย ในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี	.107	ความสัมพันธ์ต่ำ	ไม่ยอมรับสมมติฐาน
6. ความพร้อมในการให้บริการของรัฐมีผลต่อสวัสดิการด้านนันทนาการของเกษตรกรรายย่อย ในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี	.085	ความสัมพันธ์ต่ำ	ไม่ยอมรับสมมติฐาน
7. ปัญหาด้านรายได้และรายจ่ายของครอบครัวมีผลต่อสวัสดิการด้านการศึกษาของเกษตรกรรายย่อย ในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี	.176	ความสัมพันธ์ต่ำ	ยอมรับสมมติฐาน

ตาราง 19 (ต่อ)

สมมติฐานการวิจัย	ค่าสหสัมพันธ์	การตีความ	ผลการทดสอบ
8. ปัญหาด้านรายได้และรายจ่ายของครอบครัวมีผลต่อสวัสดิการด้านสุขภาพอนามัยของเกษตรกรรายย่อย ในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี	.101	ความสัมพันธ์ต่ำ	ยอมรับสมมติฐาน
9. ปัญหาด้านรายได้และรายจ่ายของครอบครัวมีผลต่อสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัยของเกษตรกรรายย่อย ในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี	.187	ความสัมพันธ์ต่ำ	ไม่ยอมรับสมมติฐาน
10. ปัญหาด้านรายได้และรายจ่ายของครอบครัวมีผลต่อด้านการทำงานและการมีรายได้ของเกษตรกรรายย่อย ในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี	.111	ความสัมพันธ์ต่ำ	ไม่ยอมรับสมมติฐาน
11. ปัญหาด้านรายได้และรายจ่ายของครอบครัวมีผลต่อสวัสดิการด้านความมั่นคงทางสังคมของเกษตรกรรายย่อย ในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี	.299*	ความสัมพันธ์ปานกลาง	ยอมรับสมมติฐาน
12. ปัญหาด้านรายได้และรายจ่ายของครอบครัวมีผลต่อสวัสดิการด้านนันทนาการของเกษตรกรรายย่อย ในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี	.072	ความสัมพันธ์ต่ำ	ไม่ยอมรับสมมติฐาน
13. หลักประกันจากสมาชิกครอบครัวมีผลต่อสวัสดิการด้านการศึกษาของเกษตรกรรายย่อย ในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี	.066	ความสัมพันธ์ต่ำ	ไม่ยอมรับสมมติฐาน
14. หลักประกันจากสมาชิกครอบครัวมีผลต่อสวัสดิการด้านสุขภาพอนามัยของเกษตรกรรายย่อย ในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี	.125	ความสัมพันธ์ต่ำ	ไม่ยอมรับสมมติฐาน

ตาราง 19 (ต่อ)

สมมติฐานการวิจัย	ค่าสหสัมพันธ์	การตีความ	ผลการทดสอบ
15. หลักประกันจากสมาชิกครอบครัวมีผลต่อสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัยของเกษตรกรรายย่อย ในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี	.095	ความสัมพันธ์ต่ำ	ไม่ยอมรับสมมติฐาน
16. หลักประกันจากสมาชิกครอบครัวมีผลต่อสวัสดิการด้านการทำงานและการมีรายได้ของเกษตรกรรายย่อย ในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี	.167	ความสัมพันธ์ต่ำ	ไม่ยอมรับสมมติฐาน
17. หลักประกันจากสมาชิกครอบครัวมีผลต่อสวัสดิการด้านความมั่นคงทางสังคมของเกษตรกรรายย่อย ในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี	.129	ความสัมพันธ์ต่ำ	ไม่ยอมรับสมมติฐาน
18. หลักประกันจากสมาชิกครอบครัวมีผลต่อสวัสดิการด้านนันทนาการของเกษตรกรรายย่อย ในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี	.102	ความสัมพันธ์ต่ำ	ไม่ยอมรับสมมติฐาน
19. การแบกรับภาระหนี้สินทั้งในและนอกระบบมีผลต่อสวัสดิการด้านการศึกษาของเกษตรกรรายย่อย ในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี	.190	ความสัมพันธ์ต่ำ	ไม่ยอมรับสมมติฐาน
20. การแบกรับภาระหนี้สินทั้งในและนอกระบบมีผลต่อสวัสดิการด้านสุขภาพอนามัยของเกษตรกรรายย่อย ในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี	.029	ความสัมพันธ์ต่ำ	ไม่ยอมรับสมมติฐาน

ตาราง 19 (ต่อ)

สมมติฐานการวิจัย	ค่าสหสัมพันธ์	การตีความ	ผลการทดสอบ
21. การแบกรับภาระหนี้สินทั้งในและนอกระบบมีผลต่อสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัยของเกษตรกรรายย่อยในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี	.175	ความสัมพันธ์ต่ำ	ไม่ยอมรับสมมติฐาน
22. การแบกรับภาระหนี้สินทั้งในและนอกระบบมีผลต่อสวัสดิการด้านการทำงานและการมีรายได้ของเกษตรกรรายย่อย ในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี	.113	ความสัมพันธ์ต่ำ	ไม่ยอมรับสมมติฐาน
23. การแบกรับภาระหนี้สินทั้งในและนอกระบบมีผลต่อสวัสดิการด้านความมั่นคงทางสังคมของเกษตรกรรายย่อย ในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี	.078	ความสัมพันธ์ต่ำ	ไม่ยอมรับสมมติฐาน
24. การแบกรับภาระหนี้สินทั้งในและนอกระบบมีผลต่อสวัสดิการด้านนันทนาการของเกษตรกรรายย่อยในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี	.162	ความสัมพันธ์ต่ำ	ไม่ยอมรับสมมติฐาน
25. การประสบปัญหาด้านสุขภาพและอนามัยมีผลต่อสวัสดิการด้านการศึกษาของเกษตรกรรายย่อยในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี	.332*	ความสัมพันธ์ปานกลาง	ยอมรับสมมติฐาน
26. การประสบปัญหาด้านสุขภาพและอนามัยมีผลต่อสวัสดิการด้านสุขภาพอนามัยของเกษตรกรรายย่อยในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี	.082	ความสัมพันธ์ต่ำ	ไม่ยอมรับสมมติฐาน

ตาราง 19 (ต่อ)

สมมติฐานการวิจัย	ค่าสหสัมพันธ์	การตีความ	ผลการทดสอบ
27. การประสบปัญหาด้านสุขภาพและ อนามัยมีผลต่อสวัสดิการด้านที่อยู่ อาศัยของเกษตรกรรายย่อย ในเขต อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี	.065	ความสัมพันธ์ต่ำ	ไม่ยอมรับ สมมติฐาน
28. การประสบปัญหาด้านสุขภาพและ อนามัยมีผลต่อสวัสดิการด้านการ ทำงานและการมีรายได้ของเกษตรกร รายย่อย ในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี	.211	ความสัมพันธ์ต่ำ	ไม่ยอมรับ สมมติฐาน
29. การประสบปัญหาด้านสุขภาพและ อนามัยมีผลต่อสวัสดิการด้านความ มั่นคงทางสังคมของเกษตรกร รายย่อย ในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี	.073	ความสัมพันธ์ต่ำ	ไม่ยอมรับ สมมติฐาน
30. การประสบปัญหาด้านสุขภาพและ อนามัยมีผลต่อสวัสดิการด้าน นันทนาการ ของเกษตรกรรายย่อย ในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัด จันทบุรี	.130	ความสัมพันธ์ต่ำ	ไม่ยอมรับ สมมติฐาน
31. โอกาสทางการศึกษามีผลต่อ สวัสดิการด้านการศึกษาของ เกษตรกรรายย่อย ในเขตอำเภอเมือง จันทบุรี จังหวัดจันทบุรี	.174	ความสัมพันธ์ต่ำ	ไม่ยอมรับ สมมติฐาน
32. โอกาสทางการศึกษามีผลต่อ สวัสดิการด้านสุขภาพอนามัยของ เกษตรกรรายย่อย ในเขตอำเภอเมือง จันทบุรี จังหวัดจันทบุรี	.136	ความสัมพันธ์ต่ำ	ไม่ยอมรับ สมมติฐาน

ตาราง 19 (ต่อ)

สมมติฐานการวิจัย	ค่าสหสัมพันธ์	การตีความ	ผลการทดสอบ
33. โอกาสทางการศึกษามีผลต่อ สวัสดิการด้านที่อยู่อาศัยของ เกษตรกรรายย่อย ในเขตอำเภอเมือง จันทบุรี จังหวัดจันทบุรี	.099	ความสัมพันธ์ต่ำ	ไม่ยอมรับ สมมติฐาน
34. โอกาสทางการศึกษามีผลต่อ สวัสดิการด้านการงานและการมี รายได้ของเกษตรกรรายย่อย ในเขต อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี	.093	ความสัมพันธ์ต่ำ	ไม่ยอมรับ สมมติฐาน
35. โอกาสทางการศึกษามีผลต่อ สวัสดิการด้านความมั่นคงทางสังคม ของเกษตรกรรายย่อย ในเขตอำเภอ เมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี	.144	ความสัมพันธ์ต่ำ	ไม่ยอมรับ สมมติฐาน
36. โอกาสทางการศึกษามีผลต่อ สวัสดิการด้านนันทนาการของ เกษตรกรรายย่อยในเขตอำเภอเมือง จันทบุรี จังหวัดจันทบุรี	.025	ความสัมพันธ์ต่ำ	ไม่ยอมรับ สมมติฐาน

* ระดับนัยสำคัญที่ .05

จากตาราง 19 พบว่า การทดสอบสมมติฐานจำแนกตามตัวแปรกำหนด มีความสัมพันธ์ปานกลาง ได้แก่

1. ปัญหาด้านรายได้และรายจ่ายของครอบครัวมีผลต่อสวัสดิการด้านความมั่นคงทางสังคมของเกษตรกรรายย่อย ในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี (.299*)
2. การประสบปัญหาด้านสุขภาพและอนามัยมีผลต่อสวัสดิการด้านการศึกษาของเกษตรกรรายย่อย ในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี (.332*)

จากสมมติฐานที่มีค่าสหสัมพันธ์สูงดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ในเชิงเหตุ (Causation) โดยใช้ข้อมูลในเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในประสบการณ์การทำงานที่องค์การบริหารส่วนตำบลคมบาง การวิเคราะห์เหตุในเชิงคุณภาพดังกล่าวตั้งอยู่บนหลักการ 3 ประการ คือ

ประการแรก กฎการแปรผันร่วม (Co-variation Rule) กล่าวได้ว่าตัวแปรที่เป็นเหตุ (Cause) และตัวแปรที่เป็นผล (Effect) ต้องมีการแปรผันร่วมกันหรือมีความสัมพันธ์กัน

ประการที่สอง กฎของการเกิดก่อน (Temporal Rule) กล่าวได้ว่าตัวแปรที่เป็นเหตุ

ประการที่สาม กฎของความตรงภายใน (Internal-validity Rule) กล่าวได้ว่าตัวแปรที่เป็นสาเหตุเป็นตัวแปรที่เกิดก่อนและตัวแปรที่เป็นผลเป็นตัวแปรที่เกิดหลังโดยได้รับอิทธิพลจากตัวแปรที่เป็นสาเหตุ โดยตัวแปรที่เป็นผลต้องได้รับผลจากตัวแปรที่เป็นสาเหตุเพียงตัวเดียวเท่านั้น (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2543 : 255)

1. จากสมมติฐานปัญหาด้านรายได้และรายจ่ายของครอบครัวมีผลต่อสวัสดิการด้านความมั่นคงทางสังคมของเกษตรกรรายย่อย ในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี เราพบว่ารายได้ส่วนใหญ่ของเกษตรกรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี เป็นผลมาจาก การทำการเกษตรสวนผลไม้ ซึ่งในระบบการผลิตเป็นการผลิตแบบการเกษตรเชิงเดี่ยวและใช้สารเคมีในปริมาณที่สูงมาก โดยราคาสารเคมีที่ใช้มีราคาที่สูงเพิ่มขึ้นทุกวันและจากระบบการผลิตแบบการเกษตรเชิงเดี่ยวทำให้การต้านทานโรคพืชต่ำลงจึงต้องใช้สารเคมีในปริมาณที่สูงขึ้นในการกำจัดโรคพืช ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น ในขณะที่การผลิตแบบการเกษตรเชิงเดี่ยวก็ก่อปัญหาปริมาณสินค้าล้นตลาดทำให้ราคาสินค้าตกต่ำเกิดปัญหารายได้ไม่สมดุลกับต้นทุนการผลิตและอาจก่อให้เกิดภาระหนี้สินเพราะรายได้นั้นไม่เพียงพอกับรายจ่าย โดยครอบครัวของเกษตรกรจะต้องพึ่งพาสินค้าอุปโภค บริโภคที่มีความจำเป็นในชีวิตประจำวันที่มีราคาเพิ่มสูงขึ้น อีกทั้งสินค้าฟุ่มเฟือยที่เป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของเกษตรกร เช่น โทรศัทพ์มือถือ โทรทัศน์ ตู้เย็น เป็นต้น ซึ่งเป็นสินค้าที่มีราคาสูง และบางครั้งเกษตรกรจะซื้อสินค้าประเภทนี้แบบผ่อนชำระเป็นรายเดือน โดยมีการคิดอัตราดอกเบี้ยเพิ่มเติม จากปัญหาดังกล่าวเกษตรกรประสบปัญหาด้านรายได้และรายจ่ายของครอบครัว จึงส่งผลกระทบต่อสวัสดิการด้านความมั่นคงทางสังคมของเกษตรกรรายย่อยในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ที่เกษตรกรต้องการมากที่สุดเป็นอันดับ 1 คือ การประกันราคาพืชผลทางการเกษตร อาจเป็นเพราะเกษตรกรต้องการทราบถึงรายได้ที่พวกเขาได้รับและลดการวิตกกังวลกับราคาผลผลิตตกต่ำและการขายสินค้าไม่ได้ จึงอยากให้ความช่วยเหลือจากรัฐบาลในการประกันราคาพืชผลทางการเกษตรเพื่อความมั่นคงในชีวิตเป็นลำดับแรกและเลือกการทำบัตรประกันสังคมเป็นลำดับสุดท้าย เพราะเกษตรกรไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการของประกันสังคมว่าเป็นประโยชน์กับเกษตรกรอย่างไร เนื่องจากไม่มีการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิการประกันสังคมอย่างแพร่หลาย จะรู้เฉพาะกลุ่มที่กฎหมายบังคับให้ผู้ว่าจ้างและผู้รับจ้างต้องทำประกันสังคมเท่านั้นและเกษตรกรคิดว่าไม่มีความจำเป็น เนื่องจากมีบัตรประกันสุขภาพ(บัตรทอง30 บาท) อยู่แล้วโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย และคิดว่าหากทำประกันสังคมจะเป็นการสิ้นเปลืองโดยใช้เหตุ เนื่องจากประกันสังคมต้องจ่ายเงินสมทบกองทุนประกันสังคมทุกเดือน

2. จากสมมติฐานการประสบปัญหาด้านสุขภาพและอนามัยมีผลต่อสวัสดิการด้านการศึกษาของเกษตรกรรายย่อย ในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี พบว่า เกษตรกรต้องการสวัสดิการด้านการศึกษาในด้านการบริการให้กู้ยืมเงินเพื่อการศึกษาของบุตรหลานมากที่สุด เป็นอันดับ 1 คือ เกษตรกรมีโรคภัยไข้เจ็บ มีค่ารักษาพยาบาล รวมถึงส่งผลให้ไม่สามารถจะประกอบอาชีพได้ตามปกติ นั่นก็คือ รายได้ก็จะลดลง เกษตรกรมีความเสี่ยง เพราะการประกอบอาชีพต้องสัมผัสกับสารเคมีเป็นประจำส่งผลกระทบต่อสุขภาพและประกอบกับละเลยต่อการป้องกันตนเอง เช่น การใส่ถุงมือถุงเท้า หน้ากากป้องกัน เสื้อแขนยาว กางเกงยาว เพื่อลดการสัมผัสกับสารเคมีที่ใช้เป็นประจำ อาทิ ยาฆ่าแมลง ยาฆ่าหญ้า ฟูย ฯลฯ ซึ่งจำเป็นต้องใช้ต่อนก่อนออกดอกอย่างน้อยเดือนละ 2 ครั้ง เนื่องจากมีการสะสมของสารเคมีอยู่ในร่างกายเป็นเวลานาน เวลาตรวจคัดกรองสารเคมีในร่างกายจะพบเกือบทุกรายทำให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บได้ง่ายและส่งผลให้มีค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาลทั้งของตนและบุคคลในครอบครัวบางรายไม่สามารถทำงานได้ รายได้จากการทำงานลดลง ประกอบกับมีค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาสำหรับบุตรหลานที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้ไม่สามารถส่งเสริมให้บุตรหลานได้เรียนในระดับที่สูงขึ้น ดังนั้นเกษตรกรจึงเห็นความสำคัญที่จะมีสวัสดิการช่วยเหลือทางด้านการศึกษา คือ การให้กู้ยืมเงินเพื่อการศึกษาเป็นอันดับแรกโดยไม่จำกัดว่าจะต้องมีผลการเรียนดีเท่านั้น เพราะบุตรหลานของเกษตรกรทุกคนจะได้มีโอกาสในการได้รับสวัสดิการอย่างเท่าเทียมกันเป็นส่วนใหญ่ และเลือกการขยายการศึกษาผู้ใหญ่เป็นอันดับสุดท้าย เพราะเกษตรกรมองว่าอาชีพที่ทำอยู่ไม่มีความจำเป็นต้องใช้ความรู้จากการศึกษาเล่าเรียน เพราะเกษตรกรจะเรียนรู้จากประสบการณ์การทำงานของตนเอง เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์จากการประกอบอาชีพ เกษตรกรจึงมองว่าตนอายุมากแล้ว มีประสบการณ์ในการดำเนินชีวิต ไม่จำเป็นต้องไปเรียนขยายการศึกษาเพิ่ม ดังนั้นจึงเห็นว่าการมีแหล่งเงินทุนเพื่อให้บุตรหลานได้เล่าเรียนในระดับสูงเป็นประโยชน์มากกว่าตนเอง